

» UVODNIK

BOŠTJAN DEBEVEC
bostjan.debevec@druzina.siOdgovarjati
na znamenja časa

»Kam pa ti hodiš?« Na Teološko. »Kaj boš pa delal, kje se boš zaposlil?« Na takšna in podobna vprašanja je naletel vsak študent teologije, ki se ni odločil za poklic duhovnika ali posvečeno življenje.

Čeprav je študij teologije za marsikoga »od zunaj« ostal neznanca in je bil tudi za tiste, ki so se zanj odločili iz tega ali onega razloga, vsaj na začetku, korak v neznanu, pa so slušatelji po nekaj dnevih, tednih ali mesecih prepoznali njegovo vrednost in širino. Zanimanje za študij je bilo izrazito veliko sredi devetdesetih let. Poznam primere, ko se je kdo na fakulteto vpisal – kot tudi v primeru drugih družboslovnih smeri – zaradi statusa, šel nekajkrat na predavanja potem pa ..., potem pa študij vzljubil in končal izpite v rednem roku. Zakaj? Upam si trditi, da v prvi vrsti zaradi profesorjev.

Zahtevnim vsebinam filozofije, Svetega pisma, psihologije, umetnosti, zgodovine ... so predavatelji »vdihnili dušo« in jih naredili žive za današnji čas. Učilnice so »pokale po šivih« tudi zaradi slušateljev drugih fakultet, kjer tako kvalitetnih predavanj in širine profesorjev niso bili deležni. Od formalne ustanovitve pred stotimi leti do danes je Teološka fakulteta v slovenski duhovni in intelektualni prostor vedno znova prinašala pogled na človeka in svet, ki presega zgolj njegovo materialno naravo, to še toliko bolj velja za današnji. Teolog je, kot pravi dekan Robert Petkovšek, po svoje kontradiktoren človek, ki »ne hiti s tem pospešenim časom, ampak gre v nasprotno smer. Človeka uči, da se mora ustaviti, se srečati sam s seboj, z bližnjimi, z Bogom, s trenutkom, ki ga živi, in ga sprejeti kot dar.« Čas raztresenosti in razbitosti kliče po »duhovnem sporočilu o upanju, veri in ljubezni, spodbudi h kakovostnim odnosom in življenju na najgloblji ravni. Tudi največji znanstveni in tehnološki dosežki človeštvu ne bodo pomagali, če bo človek v sebi ostal zanemarjen in neodrešen.« Za to, da je fakulteta skozi ves ta čas vnašala polnejši pogled na človeka in družbo v njem, se imamo ob stoletnici priložnost zahvaliti profesorjem, ki so v slovenski prostor prinašali Besedo in njene odgovore na znamenja časa. V uredništvu Družine se pridružujemo željam, da bi na Poljanski cesti v Ljubljani to poslanstvo plodno uresničevali tudi v prihodnje.

ZAHTEVNIM
VSEBINAM
FILOZOFIJE, SVETEGA
PISMA, PSIHLOGIJE,
UMETNOSTI,
ZGODOVINE ...
SO PREDAVATELJI
»VDIHNILI
DUŠO«.

Teološka fakulteta ob stoletnici pred novimi izzivi

Univerza v Ljubljani ima sto let. Prvo predavanje je bilo 3. decembra 1919 v prostorih kranjskega Deželnega dvorca, kjer ima univerza sedež še danes, predaval je slavist dr. France Ramovš. To je bil začetek univerzitetnega študija na Slovenskem, prvo študijsko leto je bilo vpisanih 942 študentov, 28 žensk in 914 moških.

Stoletnico obhaja tudi Teološka fakulteta, ki je imela pomembno vlogo pri ustanovitvi univerze. Že v slavnostnem zborniku Univerze v Ljubljani iz leta 1969 najdemo zapis profesorja za jugoslovansko zgodovino na Filozofski fakulteti dr. Metoda Mikuža, da so teologi pokazali edino pravo pot ustana-

vljanja univerze. »Če ne bi šli po tej poti, verjetno takrat univerza zaradi močnih nasprotovanj centralne vlade v Beogradu niti ne bi bila ustanovljena. Vprašanje je, kdaj bi jo potem lahko ustanovili in ali bi brez univerze slovenski narod sploh dozorel za samostojnost, ki si jo je izbral leta 1991,« poudarja dekan Teološke fakultete Robert Petkovšek. Ko so se začele priprave za ustanovitev slovenske univerze, so nekateri trdili, da univerzi v Beogradu in Zagrebu zadoščata, drugi so zagovarjali, naj bo sedež v Trstu, tretji so nasprotovali slovenščini kot učnemu jeziku. »Če se takrat ne bi odločili, da se univerza ustanovi v Ljubljani, v slovenskem jeziku

in takoj, bi bilo v naši zgodovini zadnjih sto let marsikaj drugače,« razmišlja Petkovšek.

Med prvimi študenti tudi škof Vovk

Leta 1919 je Ljubljana dobila pet fakultet, poleg teološke še filozofsko, pravno, tehnično in medicinsko. Med njimi je študij najbolj celovito začela teološka. Ker je imela študente pa tudi profesorje ter tudi svoje prostore, je decembra 1919 edina začela v vseh štirih letnikih. Vpisan je bil 101 študent, med njimi tudi kasnejši nadškof Anton Vovk.

Čeprav je bila ustanovitev univerze največji kulturni dogodek po koncu avstro-ogrške monarhi-

» POGOVOR

Študij teologije in njegova
prihodnost

Dekan Teološke fakultete Robert Petkovšek o pomenu teološkega študija danes in jutri

Kakšno mesto ima študij teologije v dobi digitalizacije, globalizacije in individualizma?

Prav o digitalni dobi smo te dni imeli na Teološki fakulteti mednarodno konferenco, ki je poudarila najnost globlje razmisleka o tem, kakšno podobo ima človek danes o sebi, in o etičnih izzivih sodobne tehnologije, ki lahko s svojo močjo človeštvo ogrozi in ga celo uniči. Zato je to razčiščevanje idej o tem, kdo človek je in kakšne so njegove odgovornosti, nujno. Človeštvo bo v prihodnosti vedno bolj

temeljilo na osebni odgovornosti – pri vzgoji za osebno odgovornost ima teologija ključno vlogo. Sodobna družba se tega žal ne zaveda.

Kakšna je vloga teologa?

Teolog je kontradiktorna figura, ne hiti s tem pospešenim časom, ampak gre v nasprotno smer. Človeka uči, da se mora ustaviti, se srečati sam s seboj, z bližnjimi, z Bogom, s trenutkom, ki ga živi, in ga sprejeti kot dar, iti v globino in odkrivati vrednote, ki človeka delajo

človeka in brez katerih tudi v sodobni tekmi s časom ne more živeti človeško. Seveda teolog ni samo teoretik, ampak najprej pričevalec – besede, ki jih označja, mora živeti skozi dejanja.

Struktura študentov se je v zadnjem obdobju prevesila na stran laikov oz. bolje rečeno laikinj.

Ta podatek velja za študij na fakulteti na splošno, ne pa za študijski program teologije, namenjen predvsem kandidatom za duhovnike ali redovnike. Tu še vedno prevladujejo kandidati za duhovniški poklic. Sicer se na fakulteto praviloma vpisujejo tisti, ki čutijo potrebo, da bi naredili nekaj dobrega z oznanjevanjem evangelija, deli-

tvijo zakramentov, molitvijo, karitativnim, svetovalnim in vzgojnim delom, kot moški ali ženske.

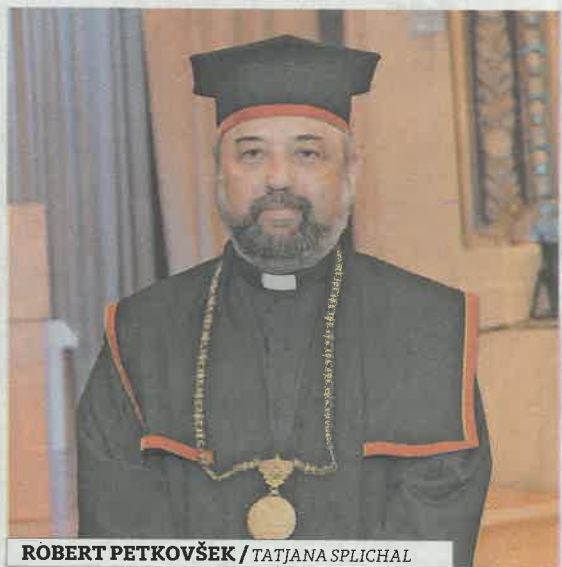
Kako odgovarjate na izziv krčenja vpisa?

Uvajamo študijske programe, ki bolj odgovarjajo na potrebe časa in imajo hkrati teološko osnovo. To so Zakonska in družinska terapija, Religiozija in etika, Geštalt pedagogika, Karitativno in humanitarno delo. Vsekakor pa s promocijo nenehno ozaveščamo o potrebnosti teoloških poklicev. Ti prinašajo v družbo nekaj, za kar diplomanti drugih fakultet niso usposobljeni – duhovno sporočilo o upanju, veri in ljubezni, spodbudo h kakovostnim odnosom in življenju na najgloblji ravni. Tudi največji znanstveni in tehnološki dosežki človeštvu ne bodo pomagali, če bo

človek v sebi ostal zanemarjen in neodrešen.

Velik izziv je zaposljivost teologov. Je to slovenska posebnost?

V večini evropskih držav lahko poučujejo konfesionalni verski pouk v javnih šolah. Pri nas so ponudili nekonfesionalni pouk o verstvih, ki ga nihče ne izbere, saj je bil narejen umetno. Zato

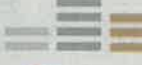

ROBERT PETKOVŠEK / TATJANA SPLIČAL

ŽE DANES MORAMO STORITI
VSE, DA DUHOVNOST NE BO
UPADLA.

FOTOGRAFIJA IZ PROMOCIJSKEGA FILMA TEOLOŠKE FAKULTETE / FEGUŠ FILM

Teološka fakulteta v jubilejnim letu 2019/2020

- 37 zaposlenih visokošolskih učiteljev in asistentov
- 300 študentov
- 9 študijskih programov na 3 stopnjah
- 7 programov vseživljenjskega učenja

pouk postal sestavni del javnega šolskega sistema, kot se je zgodilo v vseh drugih sosednjih in Sloveniji primerljivih državah. Hkrati so računali, da bo tudi Cerkev začela zaposlovati v svojih ustanovah.»

»Trudimo se za nekaj lepega«

Ker se to ni zgodilo, je upanje usahnilo, z njim pa tudi vpis. V zadnjem desetletju se je ta prepolovil. Čeprav sto let po ustanovitvi univerze časi humanističnemu študiju niso najbolj naklonjeni, dekan Teološke fakultete poudarja, da so njegovi sodelavci »idealisti, delajo v zavesti, da je naše delo pomembno in nujno potrebno, da čas kliče po njem in druge članice univerze to vidijo, spoštujejo, podpirajo in tudi pomagajo.« Petkovšek si ob visokem jubileju želi, da bi s slovesnostjo *Vera išče besede*, ki bo 28. novembra v Slovenski filharmoniji, pokazali, »da se res trudimo za nekaj lepega, nekaj človeškega, za nekaj, kar vsaka družba v svojem temelju potrebuje.«

ANA RUPAR
ana.rupar@druzina.si

je na slovenskih tleh, ljudi pa sta prežemala navdušenje in ponos. »Ni bilo vse tako rožnato,« pravi teolog, zgodovinar in profesor Bogdan Kolar. »Centralistične ideje, ki so jih podpirale liberalne stranke, tudi slovenska, so nasprotovale Univerzi v Ljubljani. Tako je bila večkrat nevarnost, zlasti ob sprejemanju letnih proračunov, da bodo ukiniteli posamezne fakultete ali kar celotno univerzo.« Težnje po ukinitvi Teološke fakultete so bile že v prvih 20 letih obstoja univerze.

Najbolj temačna leta

Do ukinitve ni prišlo, vendar je šla Teološka fakulteta v stoletni zgodovini skozi zelo

težko obdobje. Najprej se je pisalo leto 1949, ko so jo izključili iz univerze, na temelju načela o ločitvi države in Cerkve je junija 1952 izgubila še status državne ustanove. »Najkrajši konec so potegnili študentje: izgubili so status, študentske pravice; listine, izdane na fakulteti, so bile priznane povsod po svetu, v Jugoslaviji pa ne. Profesorji, razen nekateri, ki so jim našli službo v državnih ustanovah, so izgubili status učiteljev,« opisuje Kolar. Fakulteta je 40 let delovala kot interna cerkvena ustanova, zunaj javnega šolskega sistema in je bila edina zasebna visoka šola v Sloveniji.

Kljub temu je država nikoli ni spustila z vajeti. Edina državna finančna pomoč, ki jo je prejemala, so bila sredstva za ogrevanje prostorov, razlog za to pa je bil, da je tako verska komisija lahko nadzirala njeno delovanje. »K zaposlitvi učiteljev je morala dati soglasje verska komisija, posegalo se je tudi v vpis. Vršili so določene oblike pritiska na študente. Če beremo spomine duhovnikov, vsi govorijo, kako so jih klicali na zaslišanje, jih maltretirali, ko so bili v vojski, izgubili so socialno zavarovanje, niso imeli študentskih pravic do popustov pri prevozu. Ukinjeno je bilo izhajanje Bogoslovnega vestnika. Omejen je bil dostop do tuje literature, potovanja v tujino so bila onemogočena,« izolacijo fakultete, ki jo je doživljala hkrati s Cerkvijo, opisuje Kolar.

Leta, ko so predavalnice pokale po šivih

Kljub izključitvi je fakulteta sodelovala z drugimi fakultetami, predvsem v obdobju proti 90. letom. To je bilo ključno za vnovično vključitev na univerzo, kar se je zgodilo 18. novembra 1992. »Študentje Filozofske fakultete so bili prvi, ki so zagovarjali

sprejem študentov teologije v študentsko organizacijo. Bili so pobudniki, da mora Teološka fakulteta postati del univerze in da je študente teologije treba obravnavati kot študente vseh drugih fakultet,« navaja Kolar.

To in politične spremembe v Sloveniji je teološkemu študiju prineslo pravo pomlad. Zanimanje za študij teologije se je razširilo med laike (prvi laiki so se, med njimi tudi ženske, začeli vpisovati v začetku šestdesetih let, a so

bili to bolj posamezniki), vpis je bil tolikšen, da so predavalnice pokale po šivih, se spominja Kolar. »Takrat smo oblikovali dvopredmetni študijski program v povezavi s Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani,

»TRUDIMO SE ZA NEKAJ ČLOVEŠKEGA, KAR VSAKA DRUŽBA V SVOJEM TEMELJU POTREBUJE.«

podobno tudi v Mariboru, kjer smo tudi odprli enoto. Mnogi so takrat pričakovali, da bo verski

»Eno najlepših obdobji v mojem življenju«

kardinal Franc Rode, predavatelj v pokoncilskem obdobju:

Lahko rečem, da je bilo to eno najlepših obdobji v mojem življenju, ko sem zelo intenzivno živel s to slovensko teološko mladino, ki sem jo spoznaval. Naloga, ki sem jo čutil v sebi, je bila, da širim obzorja slovenskim bogoslovcem, ki so seveda bodisi zaradi zgodovine bodisi zaradi režima, ki je tedaj vladal v Sloveniji, bili precej ozko usmerjeni in utesnjeni. In jaz sem prišel k njim z besedo svobode. In hotel sem utrditi v njih krščansko zavest, zavest o odličnosti krščanstva, krščanske vere, da bi brez kompleksov lahko tudi potem pričevali zanjo v slovenski javnosti.

Franc Kralj, študent v času izključitve fakultete:

Ko so fakulteto izključili, smo morali vsak dan na zasliševanje na Karlovško cesto 16, kjer so preverjali naš poklic. Ta preizkušnja, kakor je bila huda sama na sebi, nas je silila, da si premislim, za kaj

se odločam. S tem so nas nehote utrjevali v naši odločitvi. Nekateri so obdržali v zaporu in jih obsodili na prisilno delo, a nas to ni zlomilo. Na koncu so nas prisilili, da smo morali k vojakom sredi študija. V nekem obdobju so ugotovili, kako bi nas zameli: dali so nas v skupino samih deklet na Ekonomski fakulteti. A so bila dekleta bolj pametna, daleč od tega, da bi bilo kakšno spogledovanje. Drugače je bilo tudi vedro ozračje. Rektor semenišča je bil škof Vovk, ki je prihajal vsako prvo soboto v mesecu. Smo ga komaj čakali, ker smo se takrat od srca nasmejali njegovim pripombam.

Marija Sraka, ena prvih študentk:

Vpisala sem se v letu 1966/67, kmalu po 2. vatikanskem cerkvenem zboru. Bil je to milostni čas v Cerkvi nasploh, takrat so se tudi bolj na široko odprla vrata fakultete dekletom, redovnicam in laikinjam. Bil je čas vrenja novih idej, študija koncilskih dokumentov, prenove. Duhovno obzorje se je širilo. Mene so zaznamovala predavanja moralnega teologa dr. Štefana Steinerja, ki nam je priporočal v študij knjigi p. dr. V. Truhlarja Pokoncilski katoliški etos in Katolicizem v poglobljenem procesu. Ti sta mi odstirali

obzorje, kako kot kristjanka živeti v času, ki mi je bil dan in v katerem sem se pripravljala na svoje poslanstvo v Cerkvi. Drug tak dogodek, ki je bil kar revolucionaren za bogoslovno semenišče v Mariboru, je bilo dovoljenje, da smo se laikinje smele udeležiti duhovnih vaj skupaj z bogoslovci, seveda samo pri nagovorih. Osebnost mi te duhovne vaje prinesle veliko notranjo osvoboditev in uvid, kako živeti.

Urška Flisar, doktorska študentka:

Teologija je veda o Bogu, zato bi lahko rekli, da je vsak vernik na neki način »teolog v malem«. Toda širino »Božje znanosti« ter njeno veličino lahko razumemo šele takrat, ko se poglobimo v vsebine, ki jih teologija ponuja, in ko poskušamo med seboj povezati različne teološke discipline. Sama sem se za študij teologije odločila predvsem, ker so me od nekaj zanimale humanistične vede in vprašanja, ki jih te odpirajo. A na teologijo ne smemo gledati zgolj kot na akademsko znanost, temveč ji moramo dati prostor v vsakdanjem življenju, »tukaj in zdaj«. Ta namreč zaživi v odnosu: do sebe, drugega in Boga. V tem pa se skriva tudi njeno bistvo.

ANA RUPAR